

Yeni Şafak, 21 Tem. 98

Rusya'ya bakıp Türkiye'yi anlamak

Siyasi dengeler bakımından Batı Avrupa'yla ve global iktisadi yapının işleyişi bakımından kapitalizmle ilişkilerini gözönüne alarak Rusya ve Türkiye karşılaştırması öğretici olabilir. İki ülkenin birbiriyle benzeştirilebilecek iki tarafından ilki kültürel karakterdedir: Roma İmparatorluğu'nun bölünmesi sonucu Doğu'nun yıldızını parlak tutma (üçüncü Roma'yı temsil etme) eğilimine hem Türkiye hem de Rusya kendi imkânlarını kullanarak sahip çıkmıştır. İkinci benzerlik ise modernleşme sürecinde her iki ülkenin düştüğü tuzakta ortaya çıktı. Hem Rusya, hem Türkiye için "ilerleme" denetim altına alınabilme için elverişli organları üretme anlamına

İSMET ÖZEL

geldi. Bir soyutlama yapıp Türkiye'nin ve Rusya'nın tarihlerini üzerlerindeki iddiada, talihlerini ise üzerlerindeki murakabede bulduklarını söyleyebiliriz.

Benzerlikler sinelerinde benzemezlikleri barındırıyor. Türkiye'nin iddiası (kendi istemese de) Rusya'ninkinden büyük. Fiilen ne kadar ezik, iktisaden ne derecede parya duruma düşerse düşsün Türkiye, bayrağından hilâli söküp atamayacak, İstiklâl Marşı'nın metnini değiştiremeyecek kadar büyük. Rusya insanların beynelmilel hesaplar uğruna katakulli edilmesine ses çıkaramayacak kadar küçük.

Rusya ve Türkiye benzer yanlarından dolayı dünya sistemi tarafından farklı muameleye tâbi tutuluyor. Rusya'nın altına girdiği denetim her aşamada himayeye dönüşüyor. Sözün gelişi, başarısız Sovyet tarım politikası sonunda ABD ve Kanada yıllar boyu Rusya'yı besliyor. Sovyet rejimi yıkıldıktan sonra emanetçilerin bir türlü kendilerini toparlayamadıkları görülünce Uluslararası Para Fonu bu ülkeye hatırı sayılır bir kredi açıyor. Türkiye'nin ise denetim altında bulunmaktan istifade etmesine, yani sisteme olan sadakatının ücretini ele geçirmesine hiç bir zaman fırsat verilmiyor. Avrupa Birliği Türkiye'yi ülkedeki çarpık kapitalist işleyişin rasyonalize edilebileceği endişesi, hatta korkusuyla dışlıyor. Ulaşım ağının millî pazara temel teşkil edecek yönde ıslahına, millî politika üretmenin teminatı görevi üstlenecek bir eğitim düzeninin tesisine ısrarla engel olunuyor. (Madem öyle, Türkiye de aklını başına devşirsin ve engelleri aşsın diyeceksiniz. Bu bahis hususen ele alınmaya muhtaç. Şimdilik bunu ifade edip bazı kafalara sokmak bile başlı başına mesele.)

Dünya sisteminin Rusya'yı denetlemesi neden bir tür korumaya dönüştüğü halde, aynı sistem Türkiye'yi denetlerken boyunduruğa alma, dizginleme ve giderek kısırlaştırma yöntemleri kullanmaktadır? Bunun baş sebebi coğrafidir. Yaşadığımız ülke Avrupa'nın gırtlığına basmak için en elverişli mevkide bulunuyor. Rusya toprakları ise dünya sistemi açısından ihmâl edilebilir özellikte. Kapitalizmin pervasız ataklar yaptığı zamanlardan bu yana güçlü bir Rusya ele geçirdiği topraklar üzerinde sistemin hükümrانlığına destek oldu, oluyor. Oysa Türkiye güçlü olduğu dönemde kapitalizmin hükümrانlık sınırlarını çizmişti ve eğer yine güçlenecek olursa sistemin sorgulanmasına giden yolu açmaktan geri duramayacaktır. İşte bu sebepten ötürü dünya sistemini pirelendiren şey Rusya'nın bir şekilde yokluğu, Türkiye'nin bir şekilde varlığıdır.